

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10-502, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 21.12.2023.

Nr. 27/6-3

Atzinums par 2023. gada 28. novembra iesniegumu Nr. 57/6-1 vērtēt LTV raidījuma “Panorāma” sižetu par Andra Ļubkas slepkavību Rēzeknē

2023. gada 28. novembrī Latvijas sabiedrisko mediju ombuds Anda Rožukalne (turpmāk tekstā arī – ombuds) saņēma [...] (turpmāk – Iesniedzējs), iesniegumu (turpmāk – Iesniegums), kurā lūgts izvērtēt VSIA “Latvijas Televīzijas” (turpmāk – LTV) šā gada 25. novembrī pārraidīto sižetu “Uzņēmēja nāve Rēzeknē: strīds, kas pārauga slepkavībā”, ko Iesniedzējs noskatījies LTV Ziņu dienesta YouTube kontā (<https://www.youtube.com/watch?v=rtddI1ZYjZE>).

Iesniedzējs LTV un žurnālistes rīcībā saskata neprofesionalitāti: “Uzskatu, ka konkrētais LTV sižets ir objektīvi neatbilstošs no sabiedrības informēšanas viedokļa, tas ir izveidots tendenciozi, lai racionalizētu slepkavību izdarošo personu darbības un rīcības motīvus, kā arī tas izveidots klaji atreferējot tikai informāciju, kas iegūta no tām personām, kurām vitāli svarīgi aizstāvības organizēšanas nolūkos, ir šobrīd raisīt sabiedrības šaubas par slepkavības izdarījušo personu rīcības prettiesiskumu. Šādiem sižetiem mediju informācijas telpā nav vietas un esmu patiesā cerībā uz to, ka tiks veikta pilnvērtīga pārbaude par šī sižeta un tā izveidošanā iesaistīto personu rīcības atbilstībai medija darbību regulējošajiem tiesību aktiem.”

Lai izvērtētu Iesniegumā minēto un sniegtu atzinumu, ombuds no 2023. gada 28. novembra līdz 20. decembrim iepazīnās ar Iesniegumā minēto LTV sižetu, veica tā padziļinātu analīzi, vērsās ar jautājumiem pie LTV galvenās redaktora, raidījuma “Panorāma” veidotājiem un žurnālistes, dažādu jomu speciālistiem, kā arī konsultējās ar Latvijas Mediju ētikas padomi, kas arī izskata šo jautājumu.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

konstatē:

[1] 2023. gada 28. novembrī saņemtajā Iesniegumā Iesniedzējs lūdz izvērtēt 2023. gada 25. novembrī LTV raidījumā “Panorāma” pārraidīto sižetu par vietējā uzņēmēja un politiķa Andra Ļubkas slepkavību Rēzeknē.

Iesnieguma Iesniedzējs plašāk izklāsta savas sajūtas un argumentus tam, kāpēc sižets, viņaprāt, ir neprofesionāli sagatavots: “Pirmkārt, subjektīvi no savas puses vēlos norādīt to, ka pēc attiecīgā sižeta noskatīšanās mani pārņēma dusmas, kas mijiedarbojās ar skumjām par šajā sižetā redzēto. Šis sižets neradīja pārlicību par to, ka tās veidotāji būtu centušies neitrālajam informācijas ieguvējam, palīdzēt iegūt informāciju objektīvā un neitrālā tvērumā, bet gan koncentrējot šo informāciju uz faktiski šajos notikumos nepārprotami vainīgo personu atreferējumu šiem notikumiem. Balstoties uz šo radās pilnīga pārlicība par to, ka ar šajā sižetā pausto informāciju pēc būtības ir tikušas iesētas sēklas aizstāvības taktikai, kuru tālākajā kriminālprocesa gaitā veidos personas, kurām piemīt tiesības uz aizstāvību. Faktiski ar šādu sižetu tā satura veidotāji jau ir uzsākuši ietekmēt gan sabiedrības, gan arī tiesībsargājošo iestāžu (ar to saprotot ne tikai Valsts policiju, bet gan arī prokuratūru un tiesu) pārstāvju viedokli par šo Rēzeknē gaišā dienas laikā notikušo slepkavību. Lai arī visu tiesībsargājošo iestāžu pārstāvjiem ir jāspēj būt neitrāliem un objektīviem, t.sk., spējot nodalīties, no sabiedrības spiediena vai plašsaziņas līdzekļos izskanējušas informācijas, šis sižets nepārprotami ir izveidots tādā saturā, kas pēc būtības racionalizē gan tās dienas notikumus, gan arī šo noziedzīgo nodarījumu izdarījušo un to radinieku rīcības, kas cēloniski ir novedušas, ka persona Andris Ļubka vienkārši tika nošauts publiskā vietā, turklāt, šo nodarījumu izdarījušajām personām veicot darbības, kas vērstas uz izdarītā nozieguma pēdu slēpšanu.

Otrkārt, uzskatu, ka attiecīgais sižets tendenciozi ir izveidots, lai racionalizētu, vai pat izsakoties, attaisnotu, vainīgo personu rīcības. Pēc sižeta noskatīšanās nepameta sajūta, ka būtu attaisnojama konfliktu risināšana tieši šādā veidā, t.i., noslepkavojot citu personu, ar kuru ir izveidojies sadzīvīvs konflikts. Ja pat starp personu Andri Ļubku attiecīgajā dienā bija izveidojies personiska rakstura konflikts ar personu Igoru Haitu, šī strīda noslēgšana ar citas personas noslepkavošanu nav attaisnojama ne no demokrātiskas sabiedrības, ne arī morāles vērtību viedokļa. Tomēr LTV sižets pēc sava satura sabiedrībai sniedz ļoti detalizēti vienpusēju situācijas izklāstu no personām, kuras tiešā veidā ir ieinteresētas, lai sabiedrība šo gadījumu uzskatītu kā nelaiimes gadījumu, kas noticis sakrītot vairākiem negatīviem faktoriem, nevis kā personas Igora Haita ļaunā nolūkā izdarītu prettiesisku darbību. Tieši šādu izpratni par šiem notikumiem rada minētais sižets.

Uzskatu, ka ja sižeta veidotājiem nebija pieejams iegūt personas Andra Ļubkas radinieku paustu viedokli par tās dienas notikumiem vai jebkuras citas trešās personas šādā pašā intervijas formā

sniegtu informāciju, šim sižetam nebija nekāda pamata tikt publicētam šādā saturā. Šobrīd izveidotais sižets rada pārlicību, ka tas ir radīts noziedzīgo nodarījumu izdarījušo vai ar to saistīto personu interesēs, pat nebaidoties no malas esošam vērotājam to nosaukt par “pasūtījuma sižetu”. Noskatoties šo sižetu mani nepameta ne mazākā pārlicība, ka precīzi šāda pati informācija, kas publicēta šajā sižetā, tiks izmantota centienos attaisnot vainīgās personas vai notiesājoša sprieduma gadījumā saņemt pēc iespējas labvēlīgāku soda veida.

Tieši iemesls, ka šajā sižetā ir klaji vienpusēji sniegts attiecīgajā dienā notikušā personas Andra Ļubkas slepkavība, manā izpratnē arī rada nepieciešamību, lai tiktu izvērtēta šāda sižeta pamatotība un atbilstība medija darbību regulējošajiem tiesību aktiem, t.sk., mediju ētikas regulējumiem. Šis sižets viennozīmīgi grauj uzticību Latvijas sabiedrisko mediju objektivitātei un spējai sniegt neitrālu un pilnvērtīgu informāciju par sabiedrībā svarīgiem notikumiem.

Treškārt, attiecīgais sižets ir nepārprotami nodarījis kaitējumu sabiedrības attieksmei attiecībā uz nacionālā naida kurināšanas jautājumu. Noskatoties šo sižetu, ir pilnībā skaidrs, ka šī sižeta rezultātā pietiekami apjomīgs sabiedrības daļas apjoms uzskatīs, ka persona Andris Ļubka pie attiecīgi izveidojušā konflikta ir pats vainīgs, jo, kā sižetā paudusi personas Igora Haita sieva, Andris Ļubka ir vērsies pret viņu ar nacionālu naidu kurinošiem izteikumiem. Tāpat, šis sižets radīs citu sabiedrības daļu, kura uzskatīs, ka šajā sižetā intervētā Igora Haita sieva šādus nacionālā naida kurinošus jautājumus piemin, lai racionalizētu Igora Haita rīcības motīvus. Lai arī sabiedriskā medija uzdevums ir aktualizēt sabiedrībā svarīgus notikumus un veicināt diskusijas par tiem, šāds vienpusēji iegūts un traktēts tās dienas notikumu atreferējums ir klaji maldinošs un neļauj iegūt pilnīgu informāciju, kas ļautu kritiski to novērtēt.

Kā secināms, sižeta tapšanas laikā nebija iespējams iegūt informāciju par tās dienas notikumiem no citām personām, kuras tobrīd attiecīgajā publiskajā vietā atradās kopā ar personu Andri Ļubku. Tāpat, nekāda informācija nebija iegūstama no personas Andras Ļubkas, jo viņš tika noslepkavots. Minētais nozīmē to, ka sižeta veidotāji neieguva nekādu informāciju, lai neitrālam sabiedrības loceklim būtu iespējams salīdzinošā veidā pilnvērtīgi novērtēt situācijas apstākļus. Šādi tas ir, jo LTV nolēma publicēt absolūti vienpusēji sniegtu informācijas izklāstu no personām, kurām tālāk ir jānodrošina sava aizstāvība uzsāktā kriminālprocesā.

Turklāt, uzskatu, ka LTV puses ir bijis neētiski publiski akcentēt vienas personas (ar to saprotot Igora Haita sievu) pausto par personu savstarpēju strīdu sakarā ar nacionalitātes aizspriedumiem. Šajā sižetā konkrētais medijs nav atspoguļojis absolūti nekādu informāciju, kas raksturotu pašu personu Igoru Haitu. No sižetā publicētā materiāla ir noprotams, ka persona Igors Haitis ir ne tikai attiecīgajā dienā uzskatījis, ka sadzīviska rakstura konflikts ir risināms noslepkavojot citu personu, turklāt, ar neregistrētu šaujamieroci, bet arī pēc šīs slepkavības izdarīšanas centies slēpt nozieguma

pēdas (slēpjot minēto šaujāmieroči) un cenšoties iegūt informāciju no tiesībsargājošajās iestādēs strādājošām paziņām informāciju par to, vai viņš un cita slepkavībā esošā persona ir tikusi tobrīd izsludināta meklēšanā. Šādus faktus LTV nav ne vērtējis, ne pārbaudījis, kaut arī tie attiecas uz notikušā apstākļa novērtējumu no sabiedrības puses. Tā vietā, sabiedriskais medijs šajā sižetā ir devis iespēju ar slepkavību tiešā veidā saistītām personām dot iespēju detalizēti izskaidrot tās dienas notikumus kā negadījumu, kas noticis sakrītot vairākiem nelabvēlīgiem faktoriem.

Attiecīgajā dienā notikusī slepkavība ir bijusi konkrētu personu necilvēciska un no likuma viedokļa prettiesiska rīcība, kuru ar attiecīgajā sižetā pausto informāciju, ir mēģināts racionalizēt, izklāstot vienpusēju informāciju par sadzīviska rakstura strīdu, kā arī personas Igora Haitas sievai ļoti akcentējot vīra veselības stāvokli (pat sižetā ir redzams, ka šādi medicīnas dokumenti ir sagatavoti uz galda intervijas laikā). Manā skatījumā personas noslepkavošanai jebkāda personiska strīda dēļ nav attaisnojama un uzskatu, ka šādā formā sabiedriskais medijs nedrīkst sniegt informāciju par tās dienas notikumiem.”

[2] Ņemot vērā, ka par minēto sižetu saņemti arī citi iesniegumi, ombuds jau kopš 2023. gada 27. novembra bija saziņā ar LTV galveno redaktori un LTV Ziņu dienesta pārstāvjiem, kam ir nosūtīta arī oficiāla vēstule ar lūgumu skaidrot sižetu 2023. gada 11. decembrī uz nosūtīto vēstuli ombuds saņēma LTV atbildes vēstuli Nr. 243/1-6.2.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne
secina:

[3] Ombuds ir saņēmis Iesniegumu, kurā pausta neapmierinātība ar LTV “Panorāma” sižetu par Rēzeknē notikušo vietējā uzņēmēja un domes deputāta Andra Ļubkas slepkavību atspoguļojot par slepkavības izdarīšanu aizdomās turētā ģimenes pozīciju.

Iesniedzēja minētais sižets, kas izvietots LTV Ziņu dienesta YouTube kontā, tika demonstrēts raidījuma “Panorāma” 2023. gada 25. novembra izlaidumā. Sižetu veido galvenokārt intervijas ar apsūdzētā puses informācijas avotiem. Ja LTV raidījuma “Panorāma” pārraidē par šo satura aspektu sižeta pieteikumā norāda raidījuma vadītājs, žurnālists Jānis Geste, sakot, ka savu versiju par notikušo atklāj aizdomās par slepkavību aizturētā Igora Haita dzīvesbiedre, tādējādi piesakot, ka šī būs viena no versijām. Šo pašu informāciju, ka piedāvāta vienas puses “versija”, raidījuma skatītājiem J. Geste sniedz arī pēc sižeta. YouTube kontā šī pieteikuma un sižetu noslēdzošās daļas nav.

Sižetā nepārtraukti ir redzama žurnāliste, kura mēģina skaidrot notikušo – atrodoties, iespējams, vietās, kas saistītas ar slepkavībā iesaistītajām personām. Žurnāliste galvenokārt atstāsta šī sižeta varoņu teikto, noslēgumā sižetu papildinot ar dažiem faktiem, kā arī informāciju par nošautā A.

Ļubkas tuviniekiem un kolēģiem, kas interviju atteica.

Sākotnēji saruna notiek ar aizdomās turamā I. Haita dzīvesbiedri A. Haitu, kas atstāta notikušo, līdztekus notikušo atstāstījuma formā skaidro arī žurnāliste. Sižetā tiek demonstrēti interviju fragmenti, kurā dzirdami žurnālistes uzdotie jautājumi.

Stāsts sākas ar vēstījumu par A. Haites sastapšanos ar vīriešiem pie baltā busiņa. Jāteic, uzņēmuma "Lūsēni" autotransports (busiņi) ir trafarets jeb marķēts ar uzņēmuma logotipu, šo marķēto autotransportu var redzēt arī sižeta sākumā (0:08-0:11).

Žurnāliste informē, ka A. Haite nevienu no vīriešiem nav atpazinusi, bet tagad apgalvo, viens no viņiem – Andris Ļubka. Žurnāliste atstāta arī to, kā iesaistītā persona jutusies un ko darījusi: piemēram, Aļona piesolījusi vērsties policijā, izplūdusi asarās, zvanījusi dzīvesbiedram. Tālāk pati intervējamā stāsta notikuma gaitu.

Līdztekus vērojams neskaidrs atstāstījums, piemēram, Aļona zvanīja Igoram dzīvesbiedram, par notikušo uzzināja viņas meitas dzīvesbiedrs. Skatītājam nav skaidrs, kā un kurā brīdī par notikušo uzzināja Aļonas meitas dzīvesbiedrs. Tālāk sarunā iesaistās Aļonas meitas dzīvesbiedrs jeb I. Haita šoferis, stāstot savu versiju par to, kā notika sastapšanās ar A. Ļubku.

Žurnāliste pēc tam atrodas uz ielas Rēzeknē, Rūpnīcas un Atbrīvošanas ielas krustojumā, skaidrojot, ka krustojums ir vieta, kur tika pamanīta A. Ļubkas automašīna. Nav gan skaidrs, vai žurnāliste ir noskaidrojusi, vai tieši šis ir krustojums, kurā I. Haitis pamanīja A. Haites minēto "busiņu".

Žurnāliste atstāta, kas notika automašīnā: krustojumā pie luksofora stāvēja auto, kura foto Igoram sūtīja Aļona. To pamanījuši abi, bet Igors pieņēmis lēmumu griezties riņķī. Teicis: vajag saprast, kas notika," apgalvo aizdomās turamais.

Tālāk intervijā žurnāliste un šoferis mēģina skaidrot, kas notika veikala K-Senukai stāvvietā:

Aizdomās turamais: "Negribu neko sliktu teikt, bet viņš arī bija agresīvs."

- Igors?

- Nē, otrs cilvēks.

Tiek mēģināts skaidrot, kādā veidā viņš bija agresīvs? (A. Ļubka); žurnāliste informē, ka Haita šoferis apgalvo, ka strīds starp Andri Ļubku un Igoru Haitu pārauga kautiņā. Žurnāliste mēģina noskaidrot, kurš pirmais sāka, kā un kāpēc?

Intervijā ar I. Haitu šoferi nav skaidrs, ko izmeklēšanai un skatītājiem sniedz žurnālistes jautājums – vai kaut ko vajadzēja darīt citādāk? Tālāk žurnāliste skaidro: aizdomās turamais atzīst, ka – jā. Bet neprecizē, ko.

Sižeta noslēgumā tiek iekļauts Haitu ģimenes pārstāvju teiktais:

- A. Haites viedoklis, ka viņa esot vainīga, ka izcēlies konflikts;

- A. Haites meitas dzīvesbiedra atvairošanās.

Sižetā divas reizes tiek atkārtots, ka viņš ir viens no aizdomās turamajiem, un minēts, ka šoferis atrodas brīvībā, tomēr ierodas "atrādīties" policijai.

Žurnāliste min, ka A. Haite esot saņēmusi draudus, taču, kas tos izteicis, neatklāj. Papildu informācijas avoti nav minēti, tikai nobeigumā sniegta informācija par turpmākajām Haitu darbībām.

Sižetā izmantoti vizuālie kadri, kas filmēti Rēzeknes pilsētas ielās, notikuma vietā un Haitu dzīvesvietā. Intervijas ar apsūdzētā pusi notiek, visticamāk, Haitu dzīvesvietā. Sižetā žurnāliste informē, kādas atbildes galvenokārt sniedz iesaistītie, piemēram, kad Andris Ļubka nokritis, sēdies mašīnā un abi ar Igoru devušies prom. Kāpēc? Arī konkrētas atbildes nav, tādējādi autore vērs skatītāja uzmanību uz vienas no pušu izvairīšanos no atbildēm.

Sižeta nobeigumā izskan fakti, ka:

- 1) Igoram Haitam piemēroto drošības līdzekli apcietinājumu viņa advokāts grasās pārsūdzēt;
- 2) Pēc LTV rīcībā esošās informācijas, slepkavības ierocis joprojām nav atrasts, bet materiāla ballistikajai ekspertīzei pietiekot;
- 3) Igoram Haitam nebija ieroča turēšanas atļaujas.

Jāteic, sižeta laikā nenotiek konsultēšanās ar operatīvajiem dienestiem vai citām iestādēm, piemēram, Valsts policiju.

[4] LTV atbildes vēstulē norāda, ka 2023. gada 25. novembra sižetu ir izvērtējusi gan Latvijas Televīzijas redakcionālā padome, gan Ziņu dienests un pārkāpumus nav saskatījis.

Skaidrojot sižeta veidošanas mērķi, LTV raksta: "Gaišā dienas laikā, publiskā vietā nošauj vietējā sabiedrībā labi pazīstamu cilvēku – neikdienišķs notikums, kas rada daudzus jautājumus – kas, kā un kāpēc ir noticis? Kas izraisīja tik smagu noziegumu? Jau nozieguma dienā Valsts policijas priekšnieks Armands Ruks aģentūrai LETA sacīja, ka, citējam – "nozieguma apstākļi ir aptuveni skaidri, bet motīvs tiek skaidrots." Policija arī apstiprināja, ka pēc tās rīcībā esošās sākotnējās informācijas, "mirkli pirms noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas starp iesaistītajām personām notika savstarpējs konflikts." Sižeta veidošanas mērķis bija rekonstruēt tās dienas notikumus un saprast, kas bija konflikta iemesls, kas noveda pie tādas traģēdijas – slepkavības." LTV ieskatā sižeta mērķis tika sasniegts un sabiedrība tika informēta par jauniem, līdz šim nezināmiem, nozieguma apstākļiem.

LTV uzsver, ka sižeta tapšanas laikā no žurnāliste uzrunāja visas puses – gan bojāgājušā ģimeni un viņa kolēģi, gan aizturētās personas ģimeni un otru aizdomās turamo. "Būtiski norādīt, ka informāciju, ko mums sniedza aizdomās turamais un aizturētās personas ģimene, mēģinājām pārbaudīt caur saviem avotiem, kas ir droši un uzticami, un avots apstiprināja notikumu gaitu un

iemeslus, kas noveda pie tragēdijas,” raksta LTV galvenā redaktore Sigita Rože un uzsver, ka “žurnālists darīja savu darbu atbilstoši arī Latvijas Republikas likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 24. pantam, kas nosaka, ka žurnālistam ir tiesības vākt informāciju jebkādā ar likumu neaizliegtā veidā un no jebkura ar likumu neaizliegta informācijas avota”. Redakcija esot izvērtējusi, kad šo materiālu rādīt ēterā, ņemot vērā otras puses dažādās atbildes par iespējamo intervijas sniegšanu. Redakcija pieņēmusi arī lēmumu materiālu rādīt tikai pēc A. Ļubkas bērēm.

Savā vēstulē LTV vairākkārt uzsver, ka, veidojot sižetu, jau no paša pirmā brīža žurnālistei ir bijusi vēlme uzzināt notikušā skaidrojumu no abām pusēm. “Vairākkārtīgi komunicējot gan ar nogalinātā uzņēmēja kolēģi, kurš LTV sniedza interviju slepkavības dienā, gan ar A. Ļubkas dēlu Lauri, žurnāliste atkārtoti lūdza interviju ar kādu no Ļubkas ģimenes. Sākotnēji tika teikts, ka nerunās, tad – ka varētu runāt pēc bērēm, tad tomēr atkal pārdomāja un teica, ka arī pēc bērēm nerunās. A. Ļubkas ģimene arī zināja, ka mums ir intervija ar otru pusi un ka top sižets, un arī tad tika lūgts sniegt interviju. Līdz ar to no savas puses esam darījuši visu, lai būtu nointervētas visas iesaistītās puses,” uzsvērts LTV atbildē. Tiek vērsta uzmanība arī tam, ka ēterā vairākkārt uzsvērts, ka konkrētais materiāls bija vienas puses viedoklis. “Vēlamies arī norādīt, ka tika uzsvērts arī par ieroci – ka tas nav atrasts un, ka tā klātesamība noziegumā rada daudzus jautājumus un ir būtisks aspekts izmeklēšanā. Tāpat arī to, ka izmeklēšana skaidros, vai nogalinātais un iespējamais slepkava iepriekš nav bijuši pazīstami,” teikts LTV vēstulē.

Laikā, kad ombuds saņem LTV atbildi, LTV ēterā 2023. gada 28. novembrī ir izskanējusi arī intervija ar nogalinātā dēlu Lauri (<https://ltv.lsm.lv/lv/raksts/28.11.2023-nosauta-uznemeja-lubkas-dels-ir-zemiski-noziegumu-attaisnot-ar-pasacinam-par-krievu-latviesu-konfliktiem.id311799>).

LTV kategoriski noraidām interpretācijas vai pieņēmumus, ka cenšamies attaisnot slepkavu. “Žurnālistikā mēdz būt situācijas, kad notikumā iesaistīto pušu viedokļi izskan nevis vienā, bet atsevišķos sižetos. (..) Mēs veicam secīgas izpētes darbības, lai informētu sabiedrību par dažādiem mums pieejamiem šīs lietas apstākļiem, centāmiešos rekonstruēt notikumu gaitu un turpināsim sekot notiekošajam,” norāda LTV galvenā redaktore un uzsver: “Ir notikusi slepkavība. Žurnālistu pienākums ir skaidrot atbildes uz jautājumiem, kas uztrauc sabiedrību. Žurnālistu pienākums ir informēt par jaunatklātiem apstākļiem notikumos vai procesos. Taču žurnālisti nevar uzņemties atbildību par to, ka notikumu gaita vai atklātie fakti kādam ir nepatīkami vai nepieņemami.”

vērš uzmanību:

[5] Sabiedrisko mediju ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un LTV Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu, ombuds nevērtē Iesniedzēja uzskatus vai iesniegumā pausto viedokli.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

atzīst:

[6] LTV1 raidījuma "Panorāma" 25. novembra sižets tika izvērtēts, ņemot vērā sižeta veidotāju mērķi rast papildu informāciju un censties rekonstruēt traģiskā notikuma gaitu. Sižets ir vienpusīgs, jo tajā, līdzās notikuma kontekstam, galvenokārt izmantota informācija, ko snieguši par slepkavību aizturētās personas ģimenes locekļi. Tiek piedāvāta informācija, atmiņu fragmenti par slepkavības dienu un notikušā interpretācija, kas kvalificējama kā viedoklis un kas, cita starpā, negatīvā veidā raksturo nogalinātā uzņēmēja A. Ļubkas komunikāciju ar A. Haiti. Citu avotu sniegto informāciju vai viedokli sižeta veidotājiem nav izdevies iegūt un šis aspekts rada ar ētiku saistītas problēmas un jautājumus. Viena daļa jautājumu attiecas uz cieņas jēdzienu un cilvēcību, kas ietver cieņu pret nogalināto un cieņu pret nogalinātā A. Ļubkas ģimeni. Šis aspekts ir izvērtējams, gan analizējot sižeta saturu, gan tā publicēšanas laiku un paredzamo uztveri, kā arī notikumu tālāko rekonstrukciju. Otra ētikas jautājumu daļa saistīta ar taisnīguma izpratni un tās radītajām emocijām, piedāvājot plašu sava viedokļa izklāstu pusei, kas, iespējams, cenšas mazināt savu atbildību par publiskā vietā pastrādātu slepkavību. No žurnālistikas profesionālās loģikas viedokļa ir pamatoti vākt un apkopot, kā arī novērtēt visu pieejamo informāciju un dažādas notikušā interpretācijas. Par slepkavību aizdomās turētā ģimenes locekļu notikuma versijas uzklauššana ir daļa no žurnālistu darba. Tas nenozīmē, ka žurnālisti nostājas kādā no pusēm, atbalsta vai popularizē kādu no versijām, vai vēlas ietekmēt sabiedrības noskaņojumu par labu kādai no pusēm.

Sižets ir tapis pēc vairākām ziņām, kas kopš 2023. gada 17. novembra tika pārraidītas medijos, informējot par uzņēmēja Andra Ļubkas slepkavību Rēzeknē. Sižeta vērtējumā analizēti tajā piedāvātie fakti un viedokļi, to izklāsta skaidrība un precizitāte, avotu vērtējums, sižeta autoru pamanītās pretrunas un neskaidrības, kā tas ir raksturīgi kriminālžanra žurnālistikas principiem. Tas nozīmē, ka, aktuāla nozieguma atspoguļojuma procesā, informācija tiek iegūta pakāpeniski,

daļa informācijas nav pieejama, tiesībsargājošās institūcijas informācijas sniegšanā prioretizē vai pirmajā vietā liek izmeklēšanas intereses, žurnālistam ir jārēķinās ar ierobežojumiem, salīdzinot un apkopojot faktus, kas nonāk žurnālista rīcībā nestrukturētā veidā un no dažādiem avotiem. Vērtējumā iekļauti kritēriji, kas palīdz skaidrot, vai LTV1 publiskotajā saturā ievērota nevainības prezumpcija.

Vērtējot sižeta veidošanas apstākļus un tā saturu, noskaidrots, ka tā avotu izvēle ir bijusi neatkarīga, visa sižetā iekļautā informācija ir kritiski izvērtēta un pārbaudīta, pirms sižeta publicēšanas pārbaudot publiskotās versijas detaļas.

Izvērtējot dažādus sižeta veidošanas posmus, noskaidrots, ka nebija iespējams iegūt otras puses viedokli un publikācijas novilcināšana nebūtu izmainījusi iespējas to iegūt.

Sižeta saturu veido oriģināla informācija, kas iegūta gan no intervijām ar Igora Haita ģimenes locekļiem, kā arī citiem avotiem. Žurnālists savā darbā ir atkarīgs no avotiem, tam ir pienākums tos kritiski vērtēt un pasargāt, ja avotu atklāšana var traucēt izmeklēšanu, nodarīt kaitējumu informācijas sniedzējam un mazināt uzticēšanos žurnālistiem. Vienlaikus, informācijas atspoguļojums nedrīkst būt tendenciozs, ir jāpiedāvā pietiekams konteksts.

Žurnālisti 2023. gada 25. novembra sižetā cenšas meklēt atbildes uz neskaidriem un līdz tam brīdim neatbildētiem jautājumiem. Sižetā, kas ietver sabiedrībai nozīmīgu informāciju, netiek apgalvots, ka visas atbildes ir noskaidrotas, tieši pretēji, tiek skaidrots iemesls, kāpēc sižets ir vienpusīgs. LTV pārraidītajā sižeta pieteikumā J. Geste ar cieņu informē par uzņēmēja A. Ļubkas bērēm, kas notikušas iepriekšējā dienā, bet šī informācija nav pieejama, skatoties sižetu YouTube platformā. Bēru datums noteicis arī sižeta publicēšanas laiku. Lai gan informācija bija sagatavota jau iepriekš, ētisku apsvērumu dēļ tā publicēta pēc A. Ļubkas bērēm.

Sižetā pietrūkst otras iesaistītās puses un izmeklēšanas informācijas avotu viedoklis, par ko sižeta autore informē, sakot, ka uzņēmēja “ģimene un kolēģi interviju atteica”. Sižeta saturu lielākoties veido tā autores sniegtā informācija, uzdotie jautājumi un faktu pieminēšana (kopā 1 minūte 13 sekundes) un tā autores veidots notikumu atstāsts, to kontekstualizācija (3 minūtes 8 sekundes; kopā D. Jemeljanova sižetā runā 4 minūtes 21 sekundi). Igora Haita dzīvesbiedre Aļona Haite sižetā izsakās 1 minūti 12 sekundes, aizdomās turētais – 1 minūti 19 sekundes, abi informācijas avoti kopā runā 2 minūtes 31 sekundi.

Sižeta autore piedāvā pietiekamu ieskatu iepriekš medijos ziņotajā par notikušo un agrākajā notikuma versijā, cenšas pievērst uzmanību dažādām detaļām – nezināmai informācijai, pretrunām, notikuma detaļām, faktiem. Interviju gaitā gan publiskotajā versijā, gan visā materiālā, kas ir savākts, sižeta autore saglabā neitrālu pozīciju, viņa uzdod papildu jautājumus, necenšas piedāvāt nekādu vērtējumu teiktajam un nevispārina vai neabsolutizē izskanējušās versijas, tikai

uzklausa tās un norāda uz pretrunām vai uzdod papildus jautājumus, fiksējot arī informāciju, ja kāds no uzdotajiem jautājumiem nav atbildēts. Sižetā iekļauta Haitu ģimenes pārstāvja atvainošanās A. Ļubkas ģimenei, paužot līdzjūtību A. Ļubkas ģimenes pārstāvjiem, kas noziedzīga nodarījuma rezultātā zaudējuši savu ģimenes locekli.

Sižetā vairākkārt norādīts, ka informācija ir vai nav pieejama, sniedzot iespēju skatītājiem sekot tās izklāstam, kā arī nodrošinot atbilstošu žurnālista darba caurskatāmību. Kad A. Ļubkas ģimene pieņēma lēmumu sniegt savu skatījumu par notikušo, LTV tika izveidots sižets, kas atspoguļoja otras puses viedokli. Tas pārraidīts 2023. gada 28. novembrī. Iepriekš publicētā informācija un jaunas informācijas – A.Ļubkas ģimenes skaidrojums, kurā ietverta arī reakcija uz 2023. gada 25. novembra sižetā teikto, uzskatāms par Rēzeknē notikušā nozieguma žurnālistiskās rekonstrukcijas procesa daļu.

Pēc sižeta izvērtēšanas atzīstu, ka veidojot LTV “Panorāma” 2023. gada 25. novembra sižetu “Uzņēmēja nāve Rēzeknē: strīds, kas pārauga slepkavībā” nav pārkāptas sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas.

Šī vai citu ar šo notikumu saistīto sižetu saturā nav konstatēts Iesniegumā minētais, ka LTV attaisno sadzīvisku konfliktu risināšanu vardarbīgā veidā vai jebkādā citā veidā attaisno I. Haitu vai viņa ģimenes locekļus.

Vienlaikus, jāatzīmē, ka sižetā ir saskatāmas atsevišķas profesionālas nepilnības. Teiktais attiecas, piemēram, uz sižeta autore neverbālo komunikāciju intervijas laikā Aļonas Haites mājās, kā arī uz detalizētas informācijas trūkumu par intervēto ģimeni, jo šāda izvērsta informācija tikusi sniegta par Andra Ļubkas darbību un ģimeni. Krimināllietu eksperta vērtējums būtu noderīgs Rēzeknē notikušā noziedzīgā nodarījuma būtības izpratnei. Padziļināta izpēte nepieciešama, lai izprastu, cik pamatota ir sižetā izskanējusi informācija par iespējamām etniskās neiecietības izpausmēm, kuras sižeta sākumā izklāsta, ar noziedzīgo nodarījumu saistītā, A. Haite. Saņemot pretrunīgu auditorijas reakciju un neizpratni par sižeta saturu, LTV būtu jāskaidro pieņemtie redakcionālie lēmumi, uzņemoties par tiem atbildību.

Šajā sižetā tā pieteikumam un arī noslēgumam, ko piedāvā ziņu raidījuma vadītājs, bija būtiska loma, lai būtu saprotams sižeta veidošanas mērķis un konteksts. Bet tas nebija pieejams, piemēram, YouTube auditorijai. Ievērojot, kā viens un tas pats sižets tiek pārveidots publicēšanai dažādās platformās, vēlos uzsvērt, cik būtiski ir precizēt un skaidrot kārtību, kā LTV ziņu sižetu saturs tiek atspoguļots ārpus sabiedrisko mediju kanāliem un platformām.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(*paraksts*)*

Anda Rožukalne

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU